

ALEKSANDRA BŁASZCZAK

e-mail: aleksandra.blaszczak5@gmail.com

ORCID: 0000-0001-7815-8535

DOI: 10.14746/cph.2022.2.6

Wojewoda śląski jako zwierzchnik Urzędu Wojewódzkiego Śląskiego w Katowicach w latach 1922–1939

Wprowadzenie

Po zakończeniu III powstania śląskiego podjęto działania na rzecz zorganizowania przyszłej administracji wojewódzkiej. Od 30 lipca 1921 r. prace nad budową śląskiej administracji były prowadzone przez poszczególne wydziały Naczelnej Rady Ludowej, na czele której stał prezes Józef Rymer, a z ramienia Ministerstwa Spraw Wewnętrznych nadzorował je delegat Stanisław Koncewski¹. Niestety w pierwszym okresie ani urząd wojewódzki, ani administracja terenowa nie były w stanie – w sposób wystarczający – zapanować nad bardzo trudną sytuacją, jaka istniała w województwie śląskim w zakresie aprowizacji, komunikacji i efektywności załatwiania spraw w urzędach².

Urząd Wojewódzki Śląski w Katowicach był aparatem pomocniczym wojewody, a także Śląskiej Rady Wojewódzkiej. Pomagał bowiem w wykonywaniu działań z zakresu administracji województwa śląskiego jako związku samorządu terytorialnego, a oprócz tego wspomagał wojewodę w wypełnianiu zadań należących do

¹ E. Długajczyk, *Agendy polityczno-sledcze Policji Województwa Śląskiego w latach 1922–1939*, „Szkice Archiwalno-Historyczne” 2010, nr 6, s. 36; Z. Hojka, *Struktura administracyjna województwa śląskiego w pierwszych latach po podziale Górnego Śląska* [w:] S. Rosenbaum, M. Węcki (red.), *Rok 1922 na Górnym Śląsku. Granice – administracja – społeczeństwo*, Katowice – Warszawa 2019, s. 56.

² Por. P. Olstowski, *Wojewodowie pomorscy w latach II Rzeczypospolitej (1920–1939). Szkic do portretu zbiorowego*, „Zapiski Historyczne” 2015, t. LXXX, z. 3, s. 278.

administracji ogólnej, gdyż był on jej zwierzchnikiem oraz przedstawicielem rządu w terenie³. Innymi słowy, do obszaru działania Urzędu Wojewódzkiego Śląskiego w Katowicach należały – poza sprawami dotyczącymi administracji państwowej – sprawy zastrzeżone statutem organicznym dla samorządu województwa śląskiego.

Projekt rozporządzenia, na podstawie którego miano powołać Urząd Wojewódzki Śląski, nie przewidywał więc rozdzielenia zadań państwowych od zadań samorządu, jednocząc te agendy w rękach wojewody śląskiego. Nie napotkało to jednak sprzeciwu ani ze strony Naczelnej Rady Ludowej, ani ze strony przyszłego pierwszego wojewody śląskiego Józefa Rymera, co prawdopodobnie wynikało z obaw, iż w przypadku dwutorowości władz województwa dochodziłoby do niepotrzebnych antagonizmów i zatargów kompetencyjnych⁴.

1. Wojewoda jako zwierzchnik Urzędu Wojewódzkiego Śląskiego

Na czele administracji województwa śląskiego stał wojewoda, a urząd wojewódzki został utworzony, aby sprawować i wykonywać czynności naczelnej administracji. Zastępcą wojewody był wicewojewoda, który – poza zakresem działań powierzonych mu przez wojewodę – sprawował naczelnictwo w razie jego nieobecności⁵.

Urząd wojewódzki był strukturą bezpośrednio podporządkowaną wojewodzie. W tym kontekście szczególnie istotne były artykuły 26⁶ i 33⁷ statutu organicznego, w których była mowa o tym, iż wojewoda mianował, odwoływał oraz przenosił urzędników niższego i średniego szczebla, a także przedstawiał władzom centralnym

³ K. Kumaniecki, J. Langrod, S. Wachholz, *Zarys ustroju, postępowania i prawa administracyjnego w Polsce*, Kraków – Warszawa 1939, s. 98.

⁴ J. Macura, *Rozwój administracji skarbowej w województwie śląskim* [w:] A. Kankofer (red.), *Księga pamiątkowa polskiej administracji skarbowej na Górnym Śląsku*, Katowice 1929, s. 25.

⁵ AP w Katowicach, Zespół: Urząd Wojewódzki Śląski w Katowicach, sygn. 12/27/0/1/171, Tytuł: Wydział Prezydialny [Kancelaria władz administracyjnych I i II instancji: instrukcje, zarządzenia, opinie], k. 2 (ust. 1 § 1 Tymczasowej Instrukcji Wewnętrznej dla Urzędu Wojewódzkiego na Śląsku – L. Prez. 1284 ex 1922).

⁶ Art. 26 ustawy konstytucyjnej z dnia 15 lipca 1920 r. zawierającej statut organiczny Województwa Śląskiego (Dz. U. Nr 73, poz. 497): „Wojewoda mianuje, odwołuje i przenosi wszystkich niższych i średnich urzędników podlegających mu władz państwowych na Śląsku oraz przedstawia Naczelnikowi Państwa przez Prezydenta Ministrów, a względnie odpowiednim ministrom, nominację lub odwołanie wyższych urzędników tych władz”.

⁷ Art. 33 ustawy konstytucyjnej: „Przeznaczonych dla spraw administracji państwowej wyższych urzędników urzędu wojewódzkiego od VIII klasy począwszy mianuje Naczelnik Państwa na wniosek Rady Ministrów po wysłuchaniu wojewody. Urzędników tych przenosi Naczelnik Państwa na wniosek wojewody, może ich zaś w ciągu pierwszych dwóch lat od objęcia kraju przez Polskę na wniosek Rady Wojewódzkiej usunąć z urzędu z prawem do emerytury”.

nominacje wyższych urzędników władz wojewódzkich⁸. Z kolei wobec mianowania wyższych funkcjonariuszy (począwszy od VIII klasy) miał zagwarantowane wysłuchanie. Warto także nadmienić, że pierwsza nowelizacja statutu organicznego z 8 marca 1921 r. gwarantowała Ślązakom pierwszeństwo przy obsadzie urzędów w województwie śląskim⁹, zaś ustawa z dnia 20 grudnia 1922 r. w sprawie nowego uregulowania poborów urzędników, nauczycieli i funkcjonariuszy górnośląskiej części Województwa Śląskiego¹⁰ – omawiająca dochody funkcjonariuszy państwowych opłacanych ze Skarbu Śląskiego – wprowadzała podział stanu urzędniczego aż na 13 grup (art. 1–2).

Trzeba pamiętać, że sam wojewoda był również pracownikiem urzędu wojewódzkiego i miał szczegółowo określony zakres obowiązków, które musiał wykonywać. To jego pozycja ustrojowa wpływała na wykonywane przez niego zadania. Wojewoda wyznaczał ogólny kierunek działań podejmowanych przez podporządkowaną mu administrację oraz nadzorował je przez wydawanie poleceń, które odzwierciedlały linię polityczną rządu oraz interes służbowy. Poza tym koordynował działalność podległych mu struktur, przewodniczył organom kolegialnym zależnym od niego oraz wykonywał prawo aprobaty, czyli osobistego podpisywania pism w kwestiach wymagających jego bezwzględnego zatwierdzenia¹¹, a były to: projekty ustaw i rozporządzenia wykonawcze; sprawy skierowane do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej, Naczelnika Państwa oraz Sejmu Śląskiego; sprawy organizacyjne województwa i urzędów mu podległych; sprawy osobowe (mianowanie i przydzielanie urzędników do wydziałów, przenoszenie urzędników w województwie i urzędach podległych);

⁸ A. Glimos-Nadgórska, *Polskie szkolnictwo powszechne województwa śląskiego (1922–1939)*, Katowice 2000, s. 34.

⁹ Art. 33 ust. 3 ustawy konstytucyjnej z dnia 8 marca 1921 r. dotyczącej uzupełnienia ustawy konstytucyjnej z dnia 15 lipca 1920 r. zawierającej statut organiczny Województwa Śląskiego (Dz.Ust.Rz.P. No 73, poz. 497) (Dz. U. z 1921 r. Nr 26, poz. 146): „Urzędnicy państwowi, urzędujący w Województwie Śląskim, powinni byli w zasadzie pochodzić z Województwa Śląskiego. Przy obsadzaniu urzędów administracji państwowej na obszarze Województwa Śląskiego mają przy równych kwalifikacjach pierwszeństwo urzędnicy, pochodzący z Województwa Śląskiego. Urzędnicy i pracownicy, tudzież robotnicy z Województwa Śląskiego, zatrudnieni w administracji państwowej, lub w przedsiębiorstwach państwowych w Województwie Śląskiem, mogą zostać przeniesieni do innych dzielnic Rzeczypospolitej Polskiej wbrew swej woli tylko wtenczas, jeżeli wymaga tego koniecznie ich wyszkolenie, lub wydoskonalenie, albo przeważający interes służby państwowej”. Por. J. Ciągwa, *Pierwsza nowela ustawy konstytucyjnej z dnia 15 lipca 1920 roku, zawierającej statut organiczny województwa śląskiego*, „Z Dziejów Prawa” 2012, t. 5, s. 157–176.

¹⁰ Ustawa z dnia 20 grudnia 1922 r. w sprawie nowego uregulowania poborów urzędników, nauczycieli i funkcjonariuszy górnośląskiej części Województwa Śląskiego (Dz. U.Śl. z 1923 r. Nr 2, poz. 13).

¹¹ Por. D. Buchwald-Cieślak, *Statut Organizacyjny Urzędu Wojewódzkiego Krakowskiego z 1932 r. jako przykład organizacji urzędów wojewódzkich w II Rzeczypospolitej*, „Studia z Dziejów Państwa i Prawa Polskiego” 2017, t. XX, s. 278.

sprawy dyscyplinarne; inne kwestie, które wojewoda wyraźnie dla siebie zarezerwował oraz ostateczne (merytoryczne) załatwianie spraw powierzonych następującym wydziałom: Wydziałowi Prezydzialnemu, Wydziałowi Rolnictwa, Leśnictwa i Domen Państwowych i Domen Pozostających w Administracji Państwowej, Wydziałowi Oświecenia Publicznego, Wydziałowi Skarbowemu, Wydziałowi Pracy i Opieki Społecznej, a także sprawozdania kierowane do władz centralnych.

Oprócz tego wojewoda miał prawo uchylić uchwałę każdego wydziału i na swoją odpowiedzialność wydać własne zarządzenie, gdy sytuacja wymagała podjęcia niezwłocznej decyzji. Mógł też zwrócić się o wydanie takowej do odpowiedniego ministra.

Natomiast aprobacie jego zastępcy – wicewojewody – podlegały sprawy przekazane mu przez wojewodę, a w razie nieobecności wojewody wszystkie sprawy i ostateczne załatwianie spraw wymagających jego aprobaty, a poza tym merytoryczne załatwianie spraw powierzonych: Wydziałowi Administracyjno-Samorządowemu, Wydziałowi Bezpieczeństwa Publicznego, Wydziałowi Zdrowia Publicznego, Wydziałowi Przemysłowo-Handlowemu, Wydziałowi dla Spraw Wyznaniowych i Tymczasowemu Wydziałowi Apropowizacyjnemu oraz sprawozdania do władz centralnych¹².

Wojewoda jako kierownik urzędu wojewódzkiego decydował o przydziale czynności wobec podległych mu urzędników, zatrudnionych w poszczególnych jednostkach organizacyjnych urzędu „z uwzględnieniem ich uzdolnienia i zawodowego wykształcenia” oraz biorąc pod uwagę wytyczne ministerialne i istniejące przepisy prawa¹³.

Jeżeli chodzi o kwestię uprawnień wojewody jako przełożonego osób pracujących w urzędzie objętym „zespoleciem bezpośrednim”, to były one zawarte w: ustawie z dnia 17 lutego 1922 r. o państwowej służbie cywilnej oraz ustawie z dnia 17 lutego 1922 r. o organizacji władz dyscyplinarnych i postępowaniu dyscyplinarnym przeciwko funkcjonariuszom państwowym¹⁴.

¹² AP w Katowicach, Zespół: Urząd Wojewódzki Śląski w Katowicach, sygn. 12/27/0/1/171, Tytuł: Wydział Prezydzialny [Kancelaria władz administracyjnych I i II instancji: instrukcje, zarządzenia, opinie], k. 2 (ust. 2 art. 1 Tymczasowej Instrukcji Wewnętrznej dla Urzędu Wojewódzkiego na Śląsku – L. Prez. 1284 ex 1922).

¹³ Ibidem. Por. rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 13 sierpnia 1931 r. wydane w porozumieniu z Ministrami: Pracy i Opieki Społecznej, Przemysłu i Handlu, Robót Publicznych, Rolnictwa, Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego w sprawie organizacji urzędów wojewódzkich oraz trybu załatwiania spraw w tych urzędach (Dz. U. Nr 76, poz. 611).

¹⁴ Ustawa z dnia 17 lutego 1922 r. o państwowej służbie cywilnej (Dz. U. Nr 21, poz. 164); ustawa z dnia 17 lutego 1922 r. o organizacji władz dyscyplinarnych i postępowaniu dyscyplinarnym przeciwko funkcjonariuszom państwowym (Dz. U. Nr 21, poz. 165). Por. J. Kafliński, A. Nitribit, *Ustawa o państwowej służbie cywilnej z objaśnieniami i przepisy dyscyplinarne*, Warszawa 1932; A. Łukaszczuk, *Służba cywilna II Rzeczypospolitej*, „Przegląd Prawa i Administracji” 2010, t. LXXXIII, s. 245: „ustawa

Jak wspomniano, wojewoda śląski mógł mianować, zwalniać, przenosić na inne stanowiska bądź w stan spoczynku funkcjonariuszy¹⁵. I choć – obiektywnie rzecz ujmując – obowiązujące przepisy prawa ograniczały jego wpływ na obsadę stanowisk urzędniczych, to i tak wojewoda miał wpływ na to, kto będzie zatrudniony w podporządkowanej mu strukturze administracyjnej. Mógł on bowiem na nieobsadzoną posadę urzędniczą wyznaczyć pracownika pełniącego obowiązki, bez nominacji, który – po tym okresie próby – był najczęściej i tak mianowany na to stanowisko przez właściwego ministra. Oprócz tego nie można zapominać, że poszczególni ministrowie zazwyczaj liczyli się z opinią wojewody na temat kandydatów na stanowiska urzędnicze, gdyż wychodzili z założenia, iż to wojewoda – z racji swego umiejscowienia w administracji – miał najpełniejszą wiedzę o danym kandydacie. Nie bez znaczenia była również jego ocena pracy urzędnika przedstawiana władzom centralnym przy odwoływaniu lub przenoszeniu danego funkcjonariusza z pełnionego stanowiska na inne.

Z kolei ustawa z dnia 17 lutego 1922 r. o organizacji władz dyscyplinarnych i postępowaniu dyscyplinarnym przeciwko funkcjonariuszom państwowym, wprowadzająca komisje dyscyplinarne szczebla ministerialnego i wojewódzkiego, dawała wojewodzie prawo inicjowania postępowania dyscyplinarnego oraz ustalania składu komisji dyscyplinarnej na szczeblu wojewódzkim¹⁶.

Podsumowując, wojewoda decydował o przydziale urzędników do podporządkowanych mu urzędów, określał liczbę etatów, a także stanowił o funkcjach pełnionych przez funkcjonariuszy administracji ogólnej i ich zadaniach. Zaś w ramach admini-

[...] miała obowiązywać na całym obszarze Rzeczypospolitej i wchodziła w życie z dniem 1 kwietnia 1922 r. Jednak z powodu nieokreślonego przez dłuższy czas ostatecznego kształtu granic odrodzonego państwa jej terytorialny zakres obowiązywania był rozszerzany w drodze prawnej na kolejne części terytorium państwa polskiego: województwo poznańskie i część województwa pomorskiego, Śląsk Cieszyński, Górny Śląsk”.

¹⁵ W myśl obowiązujących przepisów urzędnicy posiadający przynajmniej VII stopień służbowy, a więc starostowie, naczelnicy wydziałów, kierownicy oddziałów, starsi referenci i referenci, byli powoływani, odwoływani lub przenoszani nie przez wojewodę, a przez ministra właściwego w zależności od stanowiska, o którego obsadzie decydowano, zaś w przypadku urzędników V i VI stopnia służbowego – za zgodą prezesa Rady Ministrów.

¹⁶ Art. 3 ustawy z dnia 17 lutego 1922 r. o organizacji władz dyscyplinarnych: „Pierwszą instancją, orzekającą w sprawach dyscyplinarnych, są: 1) komisje dyscyplinarne, czynne przy władzach, podlegających bezpośrednio władzy naczelnej – dla wszystkich urzędników od XII do VII stopnia służbowego włącznie, oraz funkcjonariuszów niższych – pełniących służbę przy odnośnej władzy, lub przy jednej z podległych jej władz, albo których sprawy dyscyplinarne przekazano w myśl art. 1 ustęp przedostatni; 2) komisje dyscyplinarne, czynne przy władzach naczelnych – dla wszystkich urzędników, należących do personelu władzy naczelnej, tudzież urzędników władz podwładnych tego samego działu zarządu państwowego od VI stopnia służbowego wzwyż. Drugą instancją dla spraw dyscyplinarnych jest dla wszystkich urzędników i funkcjonariuszów niższych wyższa komisja dyscyplinarna, ustanowiona przy Prezydencie Ministrów”.

stracji wojewódzkiej decydował o ścieżce awansu, a nawet o urlopie¹⁷. O znaczącej pozycji ustrojowej wojewody śląskiego świadczy fragment artykułu, który 4 marca 1932 r. ukazał się na łamach „Polonii”:

Charakterystycznym dla gospodarki w Śląskim Urzędzie Woj. jest to, że nawet naczelnik Wydziału Opieki Społecznej, a więc urzędnik, bezpośrednio za ten dział budżetu odpowiedzialny, nie mógł w tej sprawie [chodziło o pieniądze przeznaczone na opiekę i pomoc położową, których nie uwzględniono w preliminarzu na rok budżetowy 1932/1933 – A.B.] udzielić żadnych wyjaśnień i stwierdził, że pertraktacje między rządem centralnym a Województwem toczył w tej sprawie osobiście wojewoda śląski i tylko on jest poinformowany o tym, czy kredyty na opiekę i pomoc położową w r. 1932–33 w ogóle się znajdują¹⁸.

2. Struktura Urzędu Wojewódzkiego Śląskiego

W 1922 r. Komisja Międzysojusznicza i Rządząca w Opolu umożliwiła polskim przedstawicielom administracji politycznej, sądowej, kolejowej, pocztowej, celnej oraz górnictwa dostęp do władz i urzędów na Śląsku, aby w ten sposób mogli się oni przygotowywać do ich przejęcia. Polacy nie zostali dopuszczeni jednak do niemieckich władz i urzędów skarbowych, gdyż – jak im tłumaczono – wynikało to z konieczności zachowania tajemnicy podatkowej. Z tego względu władze polskie odebrały od Niemców kasy skarbowe bez jakichkolwiek archiwów i ksiąg wymiarowych. Poza tym dużym problemem było to, że na skutek pruskich rządów nie było na Górnym Śląsku prawie wcale urzędników polskich¹⁹.

Do zorganizowania władz administracyjnych w województwie została powołana Tymczasowa Śląska Rada Wojewódzka, która składała się z dwudziestu członków, spośród których piętnastu reprezentowało górnośląską część województwa, a pięciu cieszyńską. W tej liczbie było piętnastu Polaków oraz pięciu przedstawicieli mniejszości niemieckiej. Tymczasowa Śląska Rada Wojewódzka rozpoczęła czynności urzędowe 17 czerwca 1922 r., a jej pierwszą aktywnością prawodawczą było ustanowienie Urzędu Wojewódzkiego Śląskiego z siedzibą w Katowicach²⁰.

¹⁷ W. Kozyra, *Urząd Wojewódzki w Lublinie w latach 1919–1939*, Lublin 1999, s. 142 i n.

¹⁸ *Z Komisji Skarbowo-Budżetowej Sejmu Śląskiego. Ukrywanie przekroczeń budżetowych. – Niepewne (!) rezerwy kasowe! – Niewesołe horoskopy opieki społecznej. – O czym wie tylko p. wojewoda? – Co będzie z dodatkiem wojewódzkim?*, „Polonia” z 4 marca 1932 r., R. IX, nr 2660, s. 3.

¹⁹ J. Macura, *Rozwój administracji skarbowej...*, s. 30. Zob. też: AP w Katowicach, Zespół: Urząd Wojewódzki Śląski w Katowicach, sygn. 12/27/0/14.1/1, Tytuł: I Oddział Ogólny [Przejęcie administracji skarbowej na Górnym Śląsku przez władze polskie]; ibidem, sygn. 12/27/0/14.1/1a, Tytuł: I Oddział Ogólny [Przejęcie administracji skarbowej na Górnym Śląsku przez władze polskie].

²⁰ S. Janicki, *Dziesięć lat przynależności Śląska do Rzeczypospolitej*, Katowice 1932, s. 47.

Rozporządzenie wojewody śląskiego z 17 czerwca 1922 r. mówiło o strukturze organizacyjnej urzędu wojewódzkiego, który miał się składać z 11 wydziałów: Prezydialnego; Administracyjnego i Samorządowego (który następnie został podzielony na dwa odrębne wydziały); Bezpieczeństwa Publicznego; Zdrowia Publicznego; Przemysłowo-Handlowego (który później został przejęty na etat państwowy); Rolnictwa, Weterynarii (który z czasem wszedł w skład Wydziału Administracyjnego), Leśnictwa, Domen Państwowych i Domen Pozostających w Państwowej Administracji; dla Spraw Wyznaniowych (później włączony do Wydziału Oświecenia Publicznego); Oświecenia Publicznego; Skarbowego (w podwójnej roli: jako władza skarbowa II instancji oraz część składowa urzędu wojewódzkiego); Pracy i Opieki Społecznej; Apropowizacyjnego (który został zlikwidowany po trzech latach funkcjonowania)²¹.

W późniejszym okresie liczba wydziałów wzrosła do czternastu. Były one następujące: Personalny, Prezydialny, Budżetowo-Gospodarczy, Społeczno-Polityczny, Samorządowy, Administracyjny, Wojskowy, Przemysłu i Handlu, Zdrowia Publicznego, Pracy i Opieki, Komunikacyjno-Budowlany, Oświecenia Publicznego, Skarbowy, Rolnictwa i Reformy Rolnej. Utworzono również pięć biur, a mianowicie: Biuro Śląskiej Rady Wojewódzkiej, Biuro Statystyczne, Wojewódzkie Biuro do Spraw Finansowo-Rolnych, Biuro Planu Regionalnego Zagłębia Górniczno-Hutniczego oraz Wojewódzkie Biuro Rolne²².

Zgodnie z zapisami Tymczasowej Instrukcji Wewnętrznej dla Urzędu Wojewódzkiego na Śląsku z 1922 r. ustalenie przydziału czynności oraz spraw załatwianych przez poszczególne wydziały urzędu wojewódzkiego należało do wojewody²³.

Sprawy w poszczególnych wydziałach mogły być dodatkowo zgrupowane w oddziały i powierzone do wykonania referentom. Wydziały, a także referenci i urzędnicy w nich zatrudnieni opracowywali oraz załatwiali wszelkie sprawy i czynności z polecenia wojewody, za co ponosił on osobistą odpowiedzialność²⁴.

Wydziały nie miały prawa samodzielnie zmieniać zakresu swojej kompetencji, a żaden urzędnik nie mógł bez zgody naczelnika zastępować innego urzędnika²⁵.

Z kolei pisma wychodzące na zewnątrz Urzędu Wojewódzkiego Śląskiego bądź jego wydziałów zawsze musiały być podpisane przez „głównych aprobantów”, czyli

²¹ Art. 1 rozporządzenia z 17 czerwca 1922 r. w przedmiocie ustroju władz administracyjnych i samorządowych na obszarze Województwa Śląskiego (Dz. U. Śl. Nr 1, poz. 2).

²² K. Kumaniecki, J. Langrod, S. Wachholz, *Zarys ustroju, postępowania i prawa...*, s. 98.

²³ AP w Katowicach, Zespół: Urząd Wojewódzki Śląski w Katowicach, sygn. 12/27/0/1/171, Tytuł: Wydział Prezydialny [Kancelaria władz administracyjnych I i II instancji: instrukcje, zarządzenia, opinie], k. 2 (ust. 1 § 3 Tymczasowej Instrukcji Wewnętrznej dla Urzędu Wojewódzkiego na Śląsku – L. Prez. 1284 ex 1922).

²⁴ Ibidem, k. 6.

²⁵ Ibidem.

wojewodę lub jego zastępcę. Co prawda naczelnicy wydziałów mogli wydawać pisma „zawierające końcowe załatwienie sprawy”, ale tylko wówczas, gdy mieli specjalne upoważnienie do podpisywania takich dokumentów, a bogate zasoby Archiwum Państwowego w Katowicach pokazują, że tego typu pisma zawsze miały dopisek „Za Wojewodę”, gdyż wydawano je w jego imieniu²⁶.

Oprócz tego istniała zasada, że nowe, merytoryczne wydziały lub oddziały urzędu mogły zostać powołane do życia – na podstawie propozycji wojewody – przez właściwego ministra za zgodą ministra spraw wewnętrznych.

Naczelnicy stali na czele poszczególnych wydziałów. Byli ich bezpośrednimi kierownikami i odpowiadali za ich urzędowanie. Każdy naczelnik miał prawo zarezerwować dla siebie czynności w sprawach istotnych oraz rozdzielać pracę pomiędzy oddziały, które stanowiły najmniejszą komórkę organizacyjną urzędu, lub pomiędzy przydzielonych mu urzędników. Inna była tylko organizacja Wydziału Skarbowego (który stanowił odpowiednik izb skarbowych w pozostałych województwach) oraz Wydziału Oświecenia Publicznego (który z kolei odpowiadał kuratorium okręgu szkolnego), gdyż oba wydziały dzieliły się nie tylko na oddziały, ale także na referaty²⁷.

Należy zaznaczyć, że w sprawach szkolnictwa, religii i dóbr państwowych wydziały – w części górnośląskiej województwa – decydowały jako ciała kolegialne, gdyż przepisy ustaw pruskich nie zostały zniesione²⁸.

Naczelnicy udzielali podległym im urzędnikom wskazówek w kwestii sprawnego załatwiania powierzonych spraw, rewidowali ich „projekty załatwień” oraz aprobowali sprawy przez nich załatwione (z wyjątkiem tych zarezerwowanych dla wojewody i jego zastępcy).

W razie nieobecności naczelnika zastępował go urzędnik wyznaczony przez wojewodę, który podpisywał wówczas za niego dokumenty w zakresie kompetencji naczelnika.

Naczelnicy byli również zobowiązani do regularnego sprawdzania dzienników registratur, a także szybkości załatwiania spraw. Musieli też w wyznaczonym terminie stawiać się u wojewody (względnie wicewojewody) i składać sprawozdanie ze wszystkich ważniejszych wydarzeń i aktów, które do wydziału wpływały²⁹.

²⁶ Ibidem, k. 7.

²⁷ K. Kumaniecki, J. Langrod, S. Wachholz, *Zarys ustroju, postępowania i prawa...*, s. 98.

²⁸ B. Wasiutyński, *Ustrój władz administracyjnych rządowych i samorządowych*, Poznań 1937, s. 148. Por. J. Ciągwa, *Wpływ centralnych organów Drugiej Rzeczypospolitej na ustawodawstwo śląskie w latach 1922–1939*, Katowice 1979, s. 39.

²⁹ AP w Katowicach, Zespół: Urząd Wojewódzki Śląski w Katowicach, sygn. 12/27/0/1/171, Tytuł: Wydział Prezydialny [Kancelaria władz administracyjnych I i II instancji: instrukcje, zarządzania, opinie], k. 7–8 (ust. 2 art. 2 Tymczasowej Instrukcji Wewnętrznej dla Urzędu Wojewódzkiego na Śląsku – L. Prez. 1284 ex 1922).

3. Kwestia zespolenia spraw szkolnych i skarbowych w ramach Urzędu Wojewódzkiego Śląskiego

W odróżnieniu od pozostałych województw zasada zespolenia administracji publicznej w województwie śląskim obejmowała także szkolnictwo powszechne i średnie³⁰ oraz administrację skarbową³¹.

Wojewoda śląski z urzędu piastował stanowisko kuratora Śląskiego Okręgu Szkolnego i był przewodniczącym Rady Szkolnej Województwa Śląskiego, w której obradach najczęściej uczestniczył jednak jego zastępca, czyli naczelnik Wydziału Oświecenia Publicznego. Wojewoda miał oczywiście wpływ na obsadzanie wyższych stanowisk w administracji szkolnej³².

W drugiej połowie lat 20. XX w. Wydział Oświecenia Publicznego składał się z: Sekretariatu, oddziałów technicznych, czyli Kancelarii i Oddziału Rachunkowego oraz sześciu oddziałów merytorycznych: Oddziału I do spraw szkolnictwa powszechnego, przedszkoli, seminariów nauczycielskich; Oddziału II do spraw szkolnictwa średniego ogólnokształcącego; Oddziału III do spraw szkolnictwa zawodowego; Oddziału IV do spraw szkolnictwa z zakresu mniejszości narodowych; Oddziału V do spraw higieny szkolnej i wychowania fizycznego oraz Oddziału VI do spraw oświaty pozaszkolnej, statystyki, redakcji dziennika urzędowego i biblioteki centralnej. Na czele wydziału stał naczelnik, a każdy z oddziałów składał się z kierownika, pewnej liczby wizytatorów i referentów oraz oddziału kancelaryjnego³³.

Oprócz tego wojewoda – razem ze Śląską Radą Wojewódzką – był władzą wykonawczą w kwestiach fiskalnych. Współpracował w tym względzie z Wydziałem Skarbowym Urzędu Wojewódzkiego Śląskiego³⁴, który z jednej strony był władzą zarządzającą budżetem, a z drugiej – władzą skarbową II instancji w sprawach podatków bezpośrednich, pośrednich i monopoli państwowych (art. 7 § 1 rozporządzenia z dnia 10 lipca 1922 r.).

³⁰ Rozporządzenie Wojewody Śląskiego z dnia 21 sierpnia 1922 r. w przedmiocie urządzenia szkolnictwa powszechnego w górnośląskiej części Województwa Śląskiego (Dz. U. Śl. Nr 19, poz. 63); rozporządzenie z dnia 10 lipca 1922 r. w przedmiocie utworzenia dwóch seminariów nauczycielskich w części górnośląskiej Województwa Śląskiego (Dz. U. Śl. Nr 6, poz. 28).

³¹ M. Kallas, *Historia ustroju Polski X–XX w.*, Warszawa 1996, s. 336.

³² W. Dąbrowski, *Autonomia Województwa Śląskiego (Studjum prawnicze)*, Warszawa 1927, s. 23–24; M.W. Wanatowicz, *Ludność napływowa na Górnym Śląsku w latach 1922–1939*, Katowice 1982, s. 60.

³³ AP w Katowicach, Zespół: Urząd Wojewódzki Śląski w Katowicach, sygn. 12/27/0/1/121, Tytuł: Wydział Prezydyalny [Organizacja, obsada personalna, kancelaria, zakres aprobaty pism urzędowych Wydziału Oświecenia Publicznego Urzędu Województwa Śląskiego: projekty, zarządzenia i opinie], k. 13.

³⁴ Z chwilą zorganizowania Wydziału Skarbowego Urzędu Wojewódzkiego Śląskiego Dyrekcja Skarbu w Cieszynie została rozwiązana. Zob. J. Macura, *Rozwój administracji skarbowej...*, s. 32.

Inaczej rzecz ujmując, różnica między Wydziałem Skarbowym Urzędu Wojewódzkiego Śląskiego, będącym jednostką II instancji o ustroju Izby Skarbowej, a każdą inną Izbą Skarbową polegała na tym, że Wydział Skarbowy administrował wydatkami i dochodami dwóch budżetów: ogólnopolskiego oraz śląskiego, a także prowadził odrębną rachunkowość dla budżetu ogólnopolskiego i budżetu śląskiego. Poza tym w myśl art. 24 statutu organicznego Wydział Skarbowy był bezpośrednio podległy wojewodzie śląskiemu³⁵. Na jego czele stał zaś naczelnik, który był bezpośrednim przełożonym wszelkich urzędów i urzędników skarbowych w okręgu województwa (art. 7 § 2).

Wydział Skarbowy został podzielony na pięć oddziałów: I. Oddział ogólny dla spraw personalnych i ogólnogospodarczych wszystkich podległych władz i urzędów skarbowych; II. Oddział dla podatków bezpośrednich, opłat stemplowych i danin pokrewnych, z urzędem katastralnym podatku gruntowego; III. Oddział dla podatków pośrednich; IV. Oddział budżetowo-kasowy dla spraw budżetowych oraz ewidencji wydatków i dochodów z główną księgowością; V. Oddział walutowo-kredytowy (art. 7 § 3)³⁶.

Z dniem 8 października 1923 r. Wydziałowi Skarbowemu podporządkowany został Główny Urząd Rent Wojskowych wraz z Urzędami Rent Wojskowych, które istniały do 27 lipca 1926 r., gdy – przy Wydziale Skarbowym – utworzono Oddział rent i emerytur jako VI oddział Wydziału Skarbowego.

Z kolei z dniem 1 stycznia 1927 r. powstał Oddział V opłat stemplowych w miejsce dotychczas istniejącego Oddziału V walutowo-kredytowego.

Oprócz tego zarządzeniem wojewody z 6 kwietnia 1927 r. powstał Oddział VII finansów komunalnych. Warto zaznaczyć, że takiego oddziału nie miała żadna inna Izba Skarbową³⁷, gdyż został on utworzony z uwagi na ustawę o Śląskim Funduszu Gospodarczym³⁸, która przewidywała pobieranie przymusowych opłat na jego rzecz i udzielanie długoterminowych oraz niskoprocentowych pożyczek budowlanych. Koncentrowały się tam sprawy polityki kredytowej i gospodarczej Śląskiego Urzędu Wojewódzkiego. Oddział ten czuwał też nad oprocentowaniem preliminarza budżetowego województwa i jego wykonaniem³⁹.

³⁵ Ibidem.

³⁶ Wydział Skarbowy Urzędu Województwa Śląskiego pod koniec lat 20. XX w. składał się z następujących oddziałów: Oddział I ogólny; Oddział II podatków bezpośrednich; Oddział III rachunkowo-kasowy; Oddział IV podatków pośrednich; Oddział V opłat stemplowych. Por. AP w Katowicach, Zespół: Urząd Wojewódzki Śląski w Katowicach, sygn. 12/27/0/14.1/8, Tytuł: I Oddział Ogólny [Akta generalne. Organizacja Wydziału Skarbowego i Urzędów Skarbowych].

³⁷ J. Macura, *Rozwój administracji skarbowej...*, s. 36.

³⁸ Ustawa z dnia 8 lutego 1928 r. o Śląskim Funduszu Gospodarczym (Dz. U. Śl. Nr 4, poz. 7); ustawa z dnia 17 czerwca 1931 r. w sprawie zmiany ustawy z dnia 8 lutego 1928 r. o Śląskim Funduszu Gospodarczym (Dz. U. Śl. Nr 4, poz. 7, Dz. U. Śl. Nr 15, poz. 29).

³⁹ J. Macura, *Rozwój administracji skarbowej...*, s. 36.

Podsumowanie

Instytucja wojewody w okresie międzywojennym była jedną z podstawowych w polskiej administracji publicznej⁴⁰, bowiem „[...] stanowił [on – A.B.] kluczowy element systemu administracyjnego odradzającej się państwowości polskiej oraz – w sposób bezpośredni i pośredni – wpływał na kluczowe procesy decyzyjne w sferze publicznej”⁴¹.

Szczególnie szerokie kompetencje wojewody śląskiego wynikały natomiast z jednej strony ze specyfiki województwa, którym zawiadywał, z drugiej – z zakresu zadań, jakie stawiały przed nim władze centralne. Miał on bowiem swymi działaniami – mimo przyznanej Śląskowi autonomii – realizować polską rację stanu i przyspieszyć integrację województwa śląskiego z resztą kraju⁴². Innymi słowy, władze centralne wykorzystywały znaczącą pozycję wojewody śląskiego, aby w ten sposób – mając na uwadze przede wszystkim interes ogólnopaństwowy, a śląski jedynie wtedy, gdy z tym pierwszym się pokrywał – równoważyć uprawnienia organów autonomicznych. Takie działania ułatwiał fakt, że statut organiczny z 1920 r. był tak naprawdę jedynie ustawą ramową, której zapisy miały zostać dopiero doprecyzowane przez uchwalenie ustawy o wewnętrznym ustroju województwa śląskiego, a do tego czasu nie było wyraźnego podziału, „która władza na Śląsku jest państwowa, a która wojewódzka”⁴³.

Oczywiście tak znacząca pozycja ustrojowa wojewody śląskiego oraz jego wpływ na funkcjonowanie administracji ogólnej i samorządowej⁴⁴, na politykę narodowo-

⁴⁰ K. Wojtczak, *Wojewoda w okresie przemian w ustroju politycznym i administracyjnym między II a III Rzeczypospolitą Polską* [w:] J. Korczak (red.), *Administracja publiczna pod rządami prawa. Księga pamiątkowa z okazji 70-lecia urodzin prof. zw. dra hab. Adama Blasia*, Wrocław 2016, s. 529.

⁴¹ K. Mroccka, *Pozycja i rola wojewody w systemie decydowania publicznego w okresie II Rzeczypospolitej (w latach 1919–1928) w kontekście tworzenia struktur administracji terytorialnej*, „Wrocławskie Studia Politologiczne” 2019, t. 26, s. 126; J. Łączewski, *Michał Grażyński jako reprezentant „idei zachodniej” w obozie pilsudczykowski*, „Studia Śląskie” 1983, t. 42, s. 283–285.

⁴² A. Drogoń, *Koncepcje doktrynalne i wymiar praktyczny postulowanych zmian statutu organicznego województwa śląskiego w okresie II RP*, „Z Dziejów Prawa” 2017, t. 10(18), s. 147: „Nie sposób zgodzić się z tezą, że spory o autonomię województwa śląskiego w okresie II RP miały charakter wyłącznie polityczny. Praktyka wykazywała liczne problemy o charakterze prawnym, które niejednokrotnie wykorzystywane były w celach politycznych. Dotyczyło to różnych materii, najbardziej jednak wyrazisty charakter, z punktu widzenia oceny prawnej, spory przybierały w tych kwestiach, które wskazywały na próby wpływu organów centralnych na ustawodawstwo śląskie oraz inne procesy decyzyjne podejmowane przez organy autonomiczne województwa śląskiego”.

⁴³ Por. S. Janicki, *Dziesięć lat przynależności Śląska...*, s. 65.

⁴⁴ Z. Hojka, *Struktura administracyjna województwa śląskiego w pierwszych latach po podziale Górnego Śląska* [w:] S. Rosenbaum, M. Węcki (red.), *Rok 1922 na Górnym Śląsku...*, s. 60. Por. S. Janicki, *Dziesięć lat przynależności Śląska...*, s. 28: „Wojewoda Śląski jest zatem urzędnikiem o podwójnym charakterze: raz jako sprawujący czynności wyłącznie państwowe, jest urzędnikiem państwowym,

ściową, oświatową i skarbową, a także – po przewrocie majowym – na układ stosunków politycznych w województwie mogły dawać asumpt do prowadzenia bardziej niezależnej polityki przez samego wojewodę, ale osoby pełniące ten urząd – wraz z podległym im urzędem wojewódzkim (będącym w praktyce – w myśl art. 24 statutu organicznego – organem wykonawczym wojewody oraz Śląskiej Rady Wojewódzkiej jako naczelnych organów administracyjnych województwa śląskiego) – były lojalnymi realizatorami wytycznych polityki rządu⁴⁵.

BIBLIOGRAFIA

Źródła archiwalne

- Archiwum Państwowe w Katowicach, Zespół: Urząd Wojewódzki Śląski w Katowicach, sygn. 12/27/0/14.1/1, Tytuł: I Oddział Ogólny [Przejęcie administracji skarbowej na Górnym Śląsku przez władze polskie] Archiwum Państwowe w Katowicach, Zespół: Urząd Wojewódzki Śląski w Katowicach, sygn. 12/27/0/14.1/1a, Tytuł: I Oddział Ogólny [Przejęcie administracji skarbowej na Górnym Śląsku przez władze polskie] Archiwum Państwowe w Katowicach, Zespół: Urząd Wojewódzki Śląski w Katowicach, sygn. 12/27/0/14.1/8, Tytuł: I Oddział Ogólny [Akta generalne. Organizacja Wydziału Skarbowego i Urzędów Skarbowych].
- Archiwum Państwowe w Katowicach, Zespół: Urząd Wojewódzki Śląski w Katowicach, sygn. 12/27/0/1/121, Tytuł: Wydział Prezydialny [Organizacja, obsada personalna, kancelaria, zakres aprobaty pism urzędowych Wydziału Oświecenia Publicznego Urzędu Województwa Śląskiego: projekty, zarządzenia i opinie].
- Archiwum Państwowe w Katowicach, Zespół: Urząd Wojewódzki Śląski w Katowicach, sygn. 12/27/0/1/171, Tytuł: Wydział Prezydialny [Kancelaria władz administracyjnych I i II instancji: instrukcje, zarządzenia, opinie].

Akty prawne

- Ustawa konstytucyjna z dnia 15 lipca 1920 r. zawierająca statut organiczny Województwa Śląskiego (Dz. U. Nr 73, poz. 497).
- Ustawa konstytucyjna z dnia 8 marca 1921 r. dotycząca uzupełnienia ustawy konstytucyjnej z dnia 15 lipca 1920 r. zawierającej statut organiczny Województwa Śląskiego (Dz.Ust. Rz.P. No 73, poz. 497, Dz.U. Nr 26, poz. 146).
- Ustawa z dnia 17 lutego 1922 r. o państwowej służbie cywilnej (Dz. U. Nr 21, poz. 164).
- Ustawa z dnia 17 lutego 1922 r. o organizacji władz dyscyplinarnych i postępowaniu dyscyplinarnym przeciwko funkcjonariuszom państwowym (Dz. U. Nr 21, poz. 165) .

następnie zaś, pełniąc rolę przewodniczącego Śl. Rady Wojewódzkiej jest urzędnikiem autonomicznym. Oplacany bywa jednak w całej pełni przez Skarb Śląski”.

⁴⁵ Por. P. Olstowski, *Wojewodowie pomorscy...*, s. 273.

- Ustawa z dnia 20 grudnia 1922 r. w sprawie nowego uregulowania poborów urzędników, nauczycieli i funkcjonariuszy górnośląskiej części Województwa Śląskiego (Dz. U.Śl. z 1923 r. Nr 2, poz. 13).
- Ustawa z dnia 8 lutego 1928 r. o Śląskim Funduszu Gospodarczym (Dz. U.Śl. Nr 4, poz. 7).
- Ustawa z dnia 17 czerwca 1931 r. w sprawie zmiany ustawy z dnia 8 lutego 1928 r. o Śląskim Funduszu Gospodarczym (Dz. U.Śl. Nr 4, poz. 7, Dz. U.Śl. z 1931 r. Nr 15, poz. 29).
- Rozporządzenie z dnia 17 czerwca 1922 r. w przedmiocie ustroju władz administracyjnych i samorządowych na obszarze Województwa Śląskiego (Dz. U.Śl. Nr 1, poz. 2).
- Rozporządzenie z dnia 10 lipca 1922 r. w przedmiocie organizacji władz i urzędów skarbowych na obszarze Województwa Śląskiego (Dz. U.Śl. Nr 6, poz. 22).
- Rozporządzenie z dnia 10 lipca 1922 r. w przedmiocie utworzenia dwóch seminariów nauczycielskich w części górnośląskiej Województwa Śląskiego (Dz. U.Śl. Nr 6, poz. 28).
- Rozporządzenie Wojewody Śląskiego z dnia 21 sierpnia 1922 r. w przedmiocie urządzenia szkolnictwa powszechnego w górnośląskiej części Województwa Śląskiego (Dz. U.Śl. Nr 19, poz. 63).
- Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 13 sierpnia 1931 r. wydane w porozumieniu z Ministrami: Pracy i Opieki Społecznej, Przemysłu i Handlu, Robót Publicznych, Rolnictwa, Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego w sprawie organizacji urzędów wojewódzkich oraz trybu załatwiania spraw w tych urzędach (Dz. U. Nr 76, poz. 611).

Literatura

- Buchwald-Cieślak D., *Statut Organizacyjny Urzędu Wojewódzkiego Krakowskiego z 1932 r. jako przykład organizacji urzędów wojewódzkich w II Rzeczypospolitej*, „Studia z Dziejów Państwa i Prawa Polskiego” 2017, t. XX.
- Ciągwa J., *Pierwsza nowela ustawy konstytucyjnej z dnia 15 lipca 1920 roku, zawierającej statut organiczny województwa śląskiego*, „Z Dziejów Prawa” 2012, t. 5.
- Ciągwa J., *Wpływ centralnych organów Drugiej Rzeczypospolitej na ustawodawstwo śląskie w latach 1922–1939*, Katowice 1979.
- Dąbrowski W., *Autonomia Województwa Śląskiego (Studjum prawnicze)*, Warszawa 1927.
- Długajczyk E., *Agendy polityczno-śledcze Policji Województwa Śląskiego w latach 1922–1939*, „Szkice Archiwalno-Historyczne” 2010, nr 6.
- Drogoń A., *Koncepcje doktrynalne i wymiar praktyczny postulowanych zmian statutu organicznego województwa śląskiego w okresie II RP*, „Z Dziejów Prawa” 2017, t. 10(18).
- Glimos-Nadgórska A., *Polskie szkolnictwo powszechne województwa śląskiego (1922–1939)*, Katowice 2000.
- Hojka Z., *Struktura administracyjna województwa śląskiego w pierwszych latach po podziale Górnego Śląska* [w:] S. Rosenbaum, M. Węcki (red.), *Rok 1922 na Górnym Śląsku. Granice – administracja – społeczeństwo*, Katowice – Warszawa 2019.
- Janicki S., *Dziesięć lat przynależności Śląska do Rzeczypospolitej*, Katowice 1932.
- Kafliński J., Nitribit A., *Ustawa o państwowej służbie cywilnej z objaśnieniami i przepisy dyscyplinarne*, Warszawa 1932.
- Kallas M., *Historia ustroju Polski X–XX w.*, Warszawa 1996.

- Kozyra W., *Urząd Wojewódzki w Lublinie w latach 1919–1939*, Lublin 1999.
- Kumaniecki K., Langrod J., Wachholz S., *Zarys ustroju, postępowania i prawa administracyjnego w Polsce*, Kraków – Warszawa 1939.
- Łączewski J., *Michał Grażyński jako reprezentant „idei zachodniej” w obozie pilsudczykowski*, „*Studia Śląskie*” 1983, t. 42.
- Łukaszczuk A., *Służba cywilna II Rzeczypospolitej*, „*Przegląd Prawa i Administracji*” 2010, t. LXXXIII.
- Macura J., *Rozwój administracji skarbowej w województwie śląskim* [w:] A. Kankofer (red.), *Księga pamiątkowa polskiej administracji skarbowej na Górnym Śląsku*, Katowice 1929.
- Mrocza K., *Pozycja i rola wojewody w systemie decydowania publicznego w okresie II Rzeczypospolitej (w latach 1919–1928) w kontekście tworzenia struktur administracji terytorialnej*, „*Wrocławskie Studia Politologiczne*” 2019, t. 26.
- Olstowski P., *Wojewodowie pomorscy w latach II Rzeczypospolitej (1920–1939). Szkic do portretu zbiorowego*, „*Zapiski Historyczne*” 2015, t. LXXX, z. 3.
- Wanatowicz M. W., *Ludność napływowa na Górnym Śląsku w latach 1922–1939*, Katowice 1982.
- Wasiutyński B., *Ustrój władz administracyjnych rządowych i samorządowych*, Poznań 1937.
- Wojtczak K., *Wojewoda w okresie przemian w ustroju politycznym i administracyjnym między II a III Rzeczypospolitą Polską* [w:] J. Korczak (red.), *Administracja publiczna pod rządami prawa. Księga pamiątkowa z okazji 70-lecia urodzin prof. zw. dra hab. Adama Błasia*, Wrocław 2016.
- Z Komisji Skarbowo-Budżetowej Sejmu Śląskiego. Ukrywanie przekroczeń budżetowych. – Niepewne (!) rezerwy kasowe! – Niewesołe horoskopy opieki społecznej. – O czym wie tylko p. wojewoda? – Co będzie z dodatkiem wojewódzkim?*, „*Polonia*” z 4 marca 1932 r., R. IX, nr 2660.

THE SILESIAN VOIVODE AS THE HEAD OF THE SILESIAN VOIVODESHIP OFFICE IN KATOWICE BETWEEN 1922 AND 1939

Abstract

The article discusses the role of the Silesian Voivode as the head of the Silesian Voivodeship Office in Katowice in the interwar period. The author showed the structure of the office and the principles of its work. In addition, she presented the issue of combining school and fiscal matters within the Silesian Voivodeship Office, which wasn't the case in other voivodships and was resulted from the contemporary political, social and economic situation of the Upper Silesian part of the Voivodeship. The key aim was to defend the Polish *raison d'état* in this region and to integrate the Silesian Voivodeship with the rest of Poland. This article has been prepared on the basis of archival sources, acts of universally applicable law, as well as on the literature on the subject, especially of the interwar period.

Keywords: Silesian Voivodeship Office, autonomy of Silesian Voivodeship, Silesian Voivode, Second Polish Republic